

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul II. — No. 9.

2 Martie, 1897

ALEGERILE ÎN BUCOVINA

Bucovina s'a entusiasmat: iată, zis într'un singur cuvînt, ce s'a petrecut în timpul din urmă pe acele părți ale teritoriului românesc, pe unde neamul nostru susține o luptă tristă cu un neam slav și periculos.

Entuziasmul acesta, purtat de inteligență în păturile poporului, va da roade. El a venit ca o ploaie la vreme pe un pămînt ars.

Legea electorală, alcătuită de contele Badeni, a făcut loc în viața politică, în așa zisa curie V, tuturor Bucoveninilor, cari au împlinit 24 ani și sunt de cîte șase luni stabiliți în vre-o comună. Ei au ales delegați și aceștia au ales, în curia a cincea, un deputat. Deputatul, ales cu 597 voturi contra 30 date altor 2 candidați, este d-l *George Popovici*, doctor în drept dela universitatea din Cernăuți, tînăr cu carte, cunoscut publicului din cîte-va articole istorice-juridice publicate în *Convorbiri Literare*, unde a publicat și cîte-va poezii subscrise Robeanu.

Istoria acestei alegeri este remarcabilă.

Pînă mai cînd era, Dr. George Popovici a stat departe de conducătorii oficiali ai partidului român din Bucovina și credem a ști, că a privit cu interes o lungă campanie purtată în *Tribuna* în contra acestora și avînd, pe lîngă tendința de-a zugrăvi situația, și scopul să-i siliască a face loc, alătura cu ei, unor elemente mai tinere și mai viguroase.

Alegerea aceasta confirmă oportunitatea campaniei amintite. Candidarea d-lui Dr. G. Popovici din partea bătrînilor politicieni a fost mărturisirea că *singuri* nu mai pot merge înainte, fără a nemulțami și mai mult partidul lor. Răspunsul a fost entuziasmarea acestuia pînă la gradul de-a amenința cu sînge chiar, în cas că guvernul ar fi ostil candidatului Dr. Popovici. Amenințarea aceasta, *de sigur neautorizată*, s'a făcut printr'o corespondență publicată în *Tribuna*. Ea aparține de bună seamă unui corespondent temător că'n ultimul moment i s'ar putea nimici un vis frumos, o nădejde caldă.

Amenințarea aceasta este o nouă dovadă cît de mult atotputernicia guvernului din Bucovina este temută.

În acest cas ce a făcut acest guvern?

Guvernul a *consimțit* să fie ales Dr. G. Popovici, îndată ce dînsul a fost prezentat ca candidat oficial al partidului. Guvernatorul Gões și-a exprimat numai teama — informația este a *Tribunei* — că acest candidat va nimici cuibul în care este primit, și a tăcut. Dar apoi ce-a făcut?

Se susține că dînsul a rămas nemulțamit de modul cum Dr. G. Popovici și-a preparat alegerea printr'o agitațiune deșteptătoare și prin discursuri pline de vervă. Zice doară însaș *Gazeta Bucovinei* că «rar i s'a dat pînă acum poporului nostru o-

casiunea să auză, resonînd în mijlocul său un glas atît de *sincer*», și că, nu ca în trecut, de-astădată s'a văzut pretutindeni o *mare* însuflețire. Candidatul însuș a spus la Dorna, că nu voește să fie decît «gura poporului, prin care acesta își cere, își *pretinde* drepturile sale», dar de va fi nevoie, va pricepe să fie chiar «*sabia* care să elupte drepturile», pentru-că dînsul se va privi «ca trimisul *mai ales* al poporului.» Aceste vorbe desvîliră guvernului pe un serios aderent, dacă el va fi ocrotitor al poporului, al nației românești, pe un serios adversar, dacă programul guvernului va fi contrar realizării programului național-român. Guvernul auzia cuvinte, pe care numai porecliții *Jung-Rumâni* le rostiseră fără sfîeli și rezerve. Și *Neue Freie Presse*, lămurită, îi și zice D-rului Popovici: *Jung-Rumäne*.

Aceasta nu însemnează însă că dr. Popovici s'a rupt din partidul român. N'a avut niciodată nimeni această intenție. Din contră, o cucerire a partidului era de nevoie. Și este cu atît mai bine, că ea se face cu voia șefilor bătrîni chiar. În acest chip se evită vrajba, care poate să strice mult, foarte mult, în Bucovina.

Tot atît de exact este însă și faptul, că prin candidarea d-lui dr. G. Popovici de către partid, i s'a dat lucrărilor lui un fond mai complet; nimeni din rîndul celor ce înseamnă ceva în politica Bucovinenilor nu lipsește din acest fond, pe care Dr. Popovici să poate sprijini ca pe o unanimitate voinică.

Cum să-i placă guvernului așa ceva?!
 Guvernul a întîrziat în Bucovina realizarea multor dorințe, care azi trebuie să fie luate din nou în programul candidaților. Să le recitim, așa cum le formulează manifestul partidului român și să ne aducem aminte cîte chestiuni nu s'au agitat de acum sunt mai multe decenii, fără a fi fost rezolvate.

«Pe terenul național deplina desvoltare a lim-

bei noastre materne, prin urmare creșterea copiilor noștri în școalele populare și *medii* în limba românească, precum și potrivita considerare a limbii românești la *universitate*; deplina întrebuițare a limbii românești în toate ramurile vieții publice și *mai cu samă în oficiile Statului*.

Și mai departe: .

«Pe terenul *bisericesc* autonomia bisericii noastre greco-orientale, prin urmare convocarea *neîntîrziată* a congresului bisericesc. Sustinerea păcii confesionale în țară și respingerea tuturor afacerilor, cari ar tînde să tulbure această pace.»

Pentru aceste probleme se angaja o nouă forță respectabilă. Ba, la programul vechiu, această forță voește să adauge noi probleme, precum s'a zis în Gura Humorului, unde Dr. Popovici mărturisii că va «căuta să aprofundeze programul național în partea sa economică, unde acesta lasă încă mult de dorit.»

Sună a putere acest soi de cuvinte.

Iar cit despre Ruteni, pe care guvernul îi ocrotește de la o vreme cu o dragoste aproape monopolisată de ei, Dr. Popovici zicea *condițional* că «suntem gata a sprijini aspirațiunile juste ale națiilor conlocuitoare, *dacă* aceste nații cu sinceră amicitie vor să se apropie de noi.»

Din toate acestea rezultă o stăruință severă, neînfîntă privitor la împlinirea programului poporului român și o considerație condiționată pentru luarea în samă a dorințelor Rutenilor.

Cui vorbește așa, nu i se mai poate vorbi ori-cum. *Sunt certi denique fines*: iată vorbele pe cari guvernul bucovinean le auzia din ce s'a petrecut în timpul de la candidarea d-lui Dr. Popovici pînă la alegere.

A fost logic și a fost și bine că guvernul a ținut să se știe, că medita în acest chip. La alegerile de delegați a dat probe de ajuns. Nu se poate susține că a pus la cale o luptă furioasă contra d-lui Dr. Po-

povici, dar bunăvoința 'i-a lipsit. *Gazeta Bucovinei* vorbește de-o «obiectivitate» a lui, însă tot ea aduce notele cele mai lămurite că la Cîmpulung «atitudinea organelor politice subalterne lasă mult de dorit»; că la Suceava, «grație intervenției organelor politice, unele alegeri de delegați au reușit nu tocmai (!) după dorințele noastre» — aici d. e. din 13 delegați suceveni abia 6 au fost Români, iar ceilalți «partisani necondiționați ai guvernului»; că la Gemina libertatea alegătorilor n'a fost de loc păzită din partea aceluiași organe, care-au înviat pe morți și au făcut morți pe cei vii. În districtul Cîmpulung chiar prefectul a ținut să fie ales delegat, de sigur nu pentru a vota pe Dr. Popovici. După ast-fel de alegeri de delegați putem pricepe sub impresiunea căror fapte corespondentul bine informat al lui *Neue Freie Presse* anunța, că'n ultimul moment alegerea Dr-ului Popovici întâmpină la Rădăuți pedece neprevăzute. Erau pedece puse. Un corespondent al *Tribunei* (Nr. 39) știa

chiar să anunțe că «guvernul lucră în ascuns cu furie mare contra lui Dr. Popovici».

Din toate acestea rezultă cel puțin atîta: alegerea Dr-ului Popovici este datorită poporului român și, prea puțin, unei părți de Germani care au declarat în adunările electorale că ar dori să trăească totdeauna în armonie cu Românii. I s'a vorbit cald poporului, și s'a răspuns celor ce-au vorbit așa, cu un sprijin dat din toată inima și cu nădejdi. Cînd ce s'a scris despre acest sprijin, ni se părea că jumătate Bucovina simte primăvaratici fiori de-o putere ce se trezește.

Constatăm faptul și ne bucurăm că putem fi de acord cu *Gazeta Bucovinei*, care în numărul său dela $\frac{6}{18}$ Faur scrie:

«Intențiunile d-lui Dr. Popovici sunt atît de sincere și ținuta sa atît de corectă, încît *suntem siguri, că vecinice vor fi legăturile de dragoste și încredere ce se vor țese între D-sa și alegătorii săi*».

G. B. D.

FILOSOFIA LUI PLATON

(Resumat din cursul de «ISTORIA FILOSOFII ANTICE» ținut de d-nul C. Rădulescu Motru.)

II. Problema științei.

Al doilea factor important care determină direcțiunea unui sistem filosofic este știința epocii în care sistemul se produce.

Filosoful la ivirea sa găsește interesul contemporanilor deșteptat asupra unor anumite probleme, și pe oamenii de știință în posesiunea unor anumite soluțiuni și metode care-i îndrumază în spre noi cercetări. Acest avut intelectual al prezentului constituie pentru filosof un al doilea mediu de care el trebuie să țină seamă. În știința timpului său găsește filosoful un îndoit ajutor. Pe deoparte știința 'i dă criteriul necesar pentru a deosebi aceea ce-i eronat și exagerat în tendințele și aspirațiunile

curentului social ce el caută să concretizeze; iar pe de altă parte știința 'i este o sorginte nesecată de argumente și teorii, pe care el folosindu-le poate să ajungă mai ușor la o bază temeinică a sistemului său. Numai înarmat cu cunoștințe științifice, filosoful poate să se ridice la înălțimea cerută de acea înțelegere în care și află o unitate tendințele unui întreg curent social; fără aceste cunoștințe activitatea filosofului e lăsată pradă tuturor impresiunilor subiective și de moment; și aproape fără excepție, așa zisele sistematisări pe care mintea lui le operează nu sunt, în această de a doua ipoteză, decît vre-o veche și banală concepțiune îmbrăcată în cuvinte noi. Singura bază temeinică a filosofiei e

știința; acest adevăr are pentru istoria filosofiei valoarea unui postulat. Filosofia unei epoci presupune știința acelei epoci, una fără cealaltă nu poate fi înțeleasă.

Această corelațiune este cu deosebire exemplificată prin sistemele filosofii antice.

În antichitate practica specializării ocupațiilor intelectuale nefiind încă bine stabilită, omul de știință era obligat a ține seamă în primul rând numai de problemele care interesau pe majoritatea contemporanilor, și să caute soluțiuni la acele întrebări care ațitau discuțiunile generale, prin aceasta el trebuia să fie dar în acelaș timp un filosof. Filosofia era o complinire care rezulta de la sine pentru cercetările tuturor oamenilor de știință serioși; ori-ce activitate pe tărîmul științific sfîrșia prin a fi o activitate filosofică, fără a mai avea nevoie de o prealabilă unificare a cunoștințelor speciale, nevoie așa de mult socotită în timpurile moderne.

În special pentru timpul lui Platon deosebirea dintre filosofie și știință era aproape ca și necunoscută, și aceasta a durat și după dînsul încă multă vreme. Numai după ce oameni de știință au intrat în calea cercetărilor speciale, numai atunci a devenit cu puțință deosebirea de metodă și de scop între știință și filosofie. Specializarea aduce cu sine pentru omul de știință o oare-care independență de acțiune, ea dă cercetărilor o mai mare obiectivitate și prin aceasta o tendință de a se depărta cît mai mult de planul unitar pe care-l aveau acestea în timpul cît erau reunite într'un singur mănunchiu. Filosoful modern este nevoit mai întii a învinge dificultățile rezultate din specializare, și numai după aceea să gîndească la un sistem; o învingere care se dobîndește însă cu foarte multă greutate și astăzi poate chiar de loc.

De acea găsim o diferență fundamentală între sistemele de filosofie din antichitate și între cele din timpul modern. Pe cînd sistemele antice cuprind în sinul lor și fac uz de toate datele științii timpului în care s'au produs, sistemele moderne sunt aproape în unanimitate clădite pe baza numai a unei singure sau a unui grup de științe speciale a timpului; pe baza întregii științe a ajuns să fie aproape cu nepuțință. Și tot de aceea rezultă apoi că

în sistemul fie-cărui filosof din antichitate se găsește resumată întreaga istorie a științii și filosofii de pînă la dînsul, pe cînd la cei moderni tranzițiunile ajung să se opereze adese ori și în zigzag, odată ce e cu puțință fie-cărui să-și aleagă ca punct de plecare o oare care știință specială.

Sistemul filosofic al lui Platon poate fi privit ca un model între sistemele din prima categorie. În el se resumă întreaga știință elină pînă în secolul al IV-lea a. Chr., așa că studiul lui e un fel de recapitulare a dezvoltării intelectuale prin care a trecut cugetarea elină pînă la această epocă și, fără teamă de eroare, poate fi chiar identificat cu însăș cugetarea elină de atunci. Baza pe care este clădit dînsul stă pe întregul teren al culturii eline; și împreună cu această cultură rămîne și dînsul să împărtașească toate criticile sau toată admirațiunea posterității.

Prima problemă științifică, pe care o găsea Platon la venirea sa, era vechea problemă discutată timp de un secol, dar încă neresolvată de filosofii sofști, problemă care pune în discuție însăș natura științii. Care-i criteriul adevărului științific? În ce consistă adevărul în deosebire de eroare?

Filosofii sofști, în special Protagoras, cel mai talentat dintre dînșii, arătaseră toate dificultățile de care se isbea soluțiunea acestor întrebări. Omul, ziceau dînșii, nu poate afla adevărul, decît prin mijlocirea simțurilor cu care el este dotat; dar, de oare-ce simțurile sunt legate de subiectivitatea fie-cărui -om, urmează de la sine atunci că și adevărul nu are altă valoare în afar de aceea pe care o au datele subiective, adică o valoare individuală pentru fie-care. Omul este măsura adevărului, adică fie-care om consideră drept adevăr aceea ce se constată prin simțurile sale, și fiindcă aceste constatări sunt adesea contradictorii, urmează că și adevărul dintr'un anumit moment poate să fie eroare într'alt moment. După cum e dispozițiunea subiectivă a omului așa și stabilitatea cunoștințelor sale; toate sunt într'o schimbare continuă.

Și precum sunt cunoștințele teoretice așa și cele din morala practică. Nu există principiu de morală precum nu există nici principiu de știință: o faptă este morală sau

nu, după cum cer împrejurările de moment; și chiar aceeaș faptă poate fi pe rînd socotită drept morală sau imorală după situațiunea actuală a făptuitorului. Cu un cuvînt, părerea sofistilor era, că inteligența omenescă din cauza amestecului pe care-l au simțurile la constatarea adevărului, este condamnată pe veci să se mențină, în ceea ce privește cunoștința adevărului, în marginele relativismului subiectiv; *bun și rău, adevăr și eroare* sunt calificative cari n'au nimic de comun cu natura însăș a lucrurilor, ci numai cu natura subiectivă a omului și de aceea ele se pot schimba după timp și loc, după dispozițiuni momentane. Omul este el însuș măsura cunoștinții sale despre lucruri și prin urmare poate susține asupra aceluiaș lucru o părere sau alta, după cum 'i impune interesul său momentan, fără a ține întru nimic seamă, dacă această părere este împărtășită de alții sau nu, destul că ea se impune judecării lui în acel moment.

Contra acestor teorii se ridicase mai întiu Socrate. — Pentru Socrate faptul, că mai mulți oameni pot avea în acelaș timp o singură opiniune asupra unui lucru, era îndestulător pentru a dovedi falșitatea din argumentarea sofistă. Căci, într'adevăr, dacă fie-care om este măsura adevărului, atunci potrivirea între mai mulți oameni nu ar fi putut veni decît dintr'o simplă coincidență a stărilor sufletești în care întimplător ei s'ar fi găsimd, o coincidență cu atît mai greu de explicat cu cît ea se menține într'o durată mai lungă. Și cu toate acestea, asemenea coincidență are loc și are tot-d'una o durată lungă: probă este însuș graiul omenesc. Dacă sofistii ar avea dreptate, atunci cum ar fi cu puțință ca oamenii să poată comunica între dinșii, cînd știut este, după sofisti, că fie-care om este măsura științii sale despre lucruri și prin urmare fie-care ar trebui să aibă graiul său propriu!

Pe această cale ajunsese Socrate a recunoaște marea importanță pe care graiul o are pentru înțelegerea adevărului. În cuvintele cî care omul denumeste lucrurile se ascunde ceva mai mult decît imaginea pe care ne-o dau simțurile despre aceste lucruri; se ascunde un *ceva* care face posibilă statornicia înțelesului și mai presus de toate care le dă cuvintelor pu-

țința de a fi comunicabile de la om la om. Pe acest *ceva* l'a indicat Socrate cu destulă precisiune. El nu este altul decît însuș procesul abstracțiunii prin care au fost trecute datele simțurilor înainte de a se crea cuvîntul: acel proces care dă puțință inteligenții omenesti de a se ridica d'asupra fluctuațiunii subiectivității sale, și-i face posibilă cunoștința științifică. Redus la percepțiunea sensibilă, omul ar rămîne pe veci numai cu adevăruri individuale — precum o spusese de mai nainte sofistii; nici graiul, nici știința, nu ar fi putut fi create. Dar omul nu este redus la simpla percepțiune sensibilă. Minte sa elaborează datele simțurilor; corectează și desbracă aceste date de tot ce-i element subiectiv și individual și prin aceasta le dă o generalitate pe care nu o avusese ele la origină. Prin această epurațiune apoi, cunoștințele individului pot fi traduse în cuvinte și trecute în domeniul comun al gîndirii sociale.

Odată încorporate aci, ele formează știința și prin aceasta încetează de a mai varia după dispozițiunile subiective ale individului.

Reacțiunea produsă de Socrate în contra sofistilor consistase așa dar în stabilirea conștientă a rolului pe care l-are abstracțiunea în inteligența omenescă. Convins, că adevărul nu stă în însăși datele simțurilor, ci în noțiunile generale pe care le elaborează omul din aceste date, Socrate în tot timpul vieții sale nu face alt-ceva decît să dovedească adversarilor existența acestor noțiuni generale. Vecinic pe drum și în discuții, ținta lui e de a arăta că ori de cîte ori oamenii cad la înțelegere asupra unei păreri, și o pot defini într'un înțeles precis, de atîte ori îndoiala sofistă asupra existenței adevărului nu se mai poate susține. Și consecinte cu această țintă, metoda sa a consistat vecinic în a pune întrebări contimporanilor săi, ca prin mijlocul acestor întrebări să-i silească a găsi ei singuri în comun înțelegerea precisă a unei noțiuni și singuri apoi să stabilească cunoștința științifică, în deosebire de opiniunea individuală. În contra teoriei lui Protagoras, că fie-care om este măsura științii sale despre lucruri, Socrate opunea așa dar existența consensului omenesc și prin acesta exi-

stența unei științe superioare opiniunii rezultate din simplele impresii subiective ale individului. Și fiind-că această opunere își găsea cu deosebire în lumea morală un teren propriu de aplicare, de aceea și Socrate insistă mai cu deosebire asupra a-

cesteia; filosofia sa a avut caracterul unei morale practice.

Problema științii se găsea în acest stadiu, în care o adusesse Socrate; când apărură Platon.

(Va urma.)

O SCRIERE ENGLEZĂ DESPRE ROMÂNIA

The Balkans, Roumania, Bulgaria, Servia, and Montenegro by William Miller. Londra, T. Fisher Unwin, 1896.

Un volum de p. 476 + XIX. Cu o hartă a țărilor balcanice și cu mai multe gravuri în text.

Cartea domnului William Miller constituie al 44-lea volum dintr'o colecțiune ce apare, în edițiunea T. Fisher Unwin, sub titlul «*The Story of Nations*» — Istoria Națiunilor.

În colecțiunea aceasta a apărut pînă acum istoria mai multor popoare și națiuni vechi și moderne.

Deja sub No. 7 al colecțiunii a apărut, scrisă de un Ungur, (de d. *Armin Vámbéry*), istoria *Ungariei*; au mai eșit apoi tot volume *speciale* cari tratează istoria *Portugaliei*, a *Siciliei*, a *Boemiei*, etc.

Volumul «*The Balkans*» însă cuprinde istoria României, a Bulgariei, Serbiei și a Montenegrului. Faptul, că istoria Statului Român apare ast-fel alătura de a altor trei țări din Sud-Estul Europei, și că toate aceste *patru* istorii sunt condensate într'un *singur volum* — pare a fi negreșit în detrimentul fie-cărui popor, a cărui istoria este expusă aci.

Trecutul istoric al fie-căruia din aceste popoare e prea bogat în evenimente ca el să poată fi prezentat unui public cetitor străin în cîte-va pagini, cari în sine abia ar putea să formeze o *broșură*.

Ast-fel locul ce-l ocupă România în acest volum e de 118 pagini.

Ai crede deci, că un străin citind acest

volum n'are să-și poată face o idee despre istoria Românilor d. p.

În ori-ce cas nu putem ști, dacă un Englez se va putea folosi de această carte, — dar un Român, înțelegînd și lucruri pe care autorul nu le spune, primește impresia că autorul într'adevăr a reușit să schițeze în cîte-va linii mai marcante fazele principale ale dezvoltării Statului Român.

Capitolul dintîiu descrie starea Daciei din nainte de ocupațiunea romană. Vorbînd de obiceiurile Dacilor, autorul ne spune într'un loc:

«Dacii locuiau în colibe de lemn și chiar în scobituri în pămînt (*even in holes in the ground*), cari sub numirea *bordei* au fost găsite în România pînă pe la mijlocul veacului prezent.»

După cîte știm noi, *bordeiele* n'au dispărut încă cu desăvîrșire din unele din județele noastre. —

Capitolul al II care poartă titlul «*Romanii în Dacia*» începe cu următoarea considerațiune:

«Provința romană Dacia, care a fost constituită pe ruinele regatului lui Decebal, era cu mult mai mare decît România modernă.

Regatul dacic cuprindea Transilvania și alte ținuturi, cari făc astăzi parte din monarhia dualistă Austro-Ungaria, și circonferința provincii era de trei-spre-zece sute de miluri.

Faptul acesta are o importanță mai mult

decît anticară, pentru că mişcarea aşa numită «*daco-română*», care creă acum în urmă mari încurcături bărbaţilor de Stat ai Austriei, se întemeiază pe unitatea de rasă şi de istorie a Românilor din Transilvania cu a celor din România.»

După ce autorul arată latinitatea limbii române, citind cîte-va cuvinte româneşti de origine latină, el face următoarea observaţie:

«E de mirat, că după o trecere atît de îndelungată de timp, limba română s'a depărtat atît de puţin de prototipul ei (latin).»

Despre retragerea coloniilor romane din Dacia, sub Aurelian, autorul crede că de sigur cele mai multe colonii vor fi preferit să rămînă în Dacia.

«Aceste colonii nu mai erau, zice d. Miller, sentinele militare ale imperiului roman, dar ele au rămas, într'un sens, pionierii civilizaţiunii latine în mijlocul stăpînirilor barbare.»

Vorbind, în capitolul al treilea, despre invaziunile barbarilor în ţările române, autorul, împărtăşind opiniunea istoriografiei noastre, continuă a arăta că elementul roman, cu toate năvălirile barbarilor, a persistat în Dacia.

«In perioada de la sfîrşitul secolului al treilea pînă la mijlocul veacului al XIII România presintă o mulţime de schimbări caleidoscopice, cari însă nu lasă o durabilă urmă în istorie. Triburi, cu nume tot atît de străine ca obiceiurile lor, apar şi dispar rînd pe rînd abia lăsînd o urmă în dărătul lor. Unicul element permanent în mijlocul acestui potop de schimbări era cel daco-roman, care rămăsese în ţară după retragerea legiunilor romane. Proverbul naţional zice cu drept cuvînt: *Românul nu pierе*. In acest colţ al Sud Estului Europii, ca în Italia, în Spania, în Franţa, rassa latină a manifestat viguroasa sa vitalitate. Torrentul invasiunii barbare a trecut peste ea, dar n'a tîrît-o cu sine, şi cînd în cele

din urmă valurile au scăzut, ea apăru iarăş deasupra apelor, întocmai cum era înainte de creşterea lor.»

Înainte de a expune întemeierea Principatelor Române, autorul face următoarea reflecţie:

«Timp de 1000 de ani, de cînd s'au retras legiunile romane, ţara a fost pradă tuturor oardelor barbare. Felinarul istoriei nu aruncă decît puţină lumină în întunericul acestei lungi perioade. Noi putem observa în această depărtare figurile barbarilor mişcîndu-se în lungi procesiuni pe scenă, dar nu putem vedea gesturile lor şi faptele lor. Din acest punct noi vedem însă mai desluşit pe actorii principali ai acestei drame. Cu întemeierea celor două Principate, ale Moldovii şi Valahiei în secolul XIII, începe o nouă epocă a istoriei române. Atunci poporul român pentru prima dată se încercă a-şi stabili existenţa sa naţională. Acest sentiment naţional, deşi slăbit, (sub suzeranitatea Turciei), nu s'a stins nici odată. Istoria cunoaşte puţine exemple, că o naţiune să-şi fi păstrat individualitatea sa cu atîta tenacitate şi timp aşa de îndelungat.»

Pe acest ton de simpatie este scris şi restul cărţii.

Descriind epoca lui Mihai Viteazul, autorul arată cum acest Domn român a realizat, deşi pe scurt timp, ideia unităţii naţionale.

«Pentru un moment el, (Mihai-Viteazul), a reuşit să îplinească visul unei Daco-Români, şi cu toate că succesul său era vremelnic, acesta n'a rămas fără înfrîurire asupra Românilor timpului nostru, care privesc pe Mihai Viteazul drept reprezentant al unităţii naţionale.»

Arătînd luptele generaţiunii noastre dela 1848 pentru libertate, autorul explică în următorul mod relaţia lor cu ivirea principiului de naţionalitate.

«Doctrina naţionalităţilor se întindea în

toată Europa și Români au înțeles-o. Șefii revoluțiunii respindeau plingerile țării lor pe ori unde se mișcau.

În Franța și în Englitera ei găseau personalități cari le dedeau ascultare. Lordul *Palmerston* ridică chestiunea română în Casa Comunelor; *Ubicini*, a cărui condei a făcut atâtea servicii istoriei Românilor, mereu atrăgea atenția națiunii franceze că mai există o ramură a rasei latine sub jug străin. Ast-fel Europa apuseană se trezi în fața faptului istoric: a naționalității române ce-și avea aspirațiunile sale de libertate și de independență.»

În capitolul din urmă, «*România ca regat independent*», găsim o fugitivă dar destul de plastică expunere a dezvoltării Statului nostru sub domnia dinastiei de Hohenzollern.

Istorisind câteva din momentele mai principale ale războiului nostru de independență, autorul zice:

«Independența României a fost câștigată în reduta Griviții.

«Însă o lungă și amară experiență din anterioarele războaie ruso-turcești îi învățase pe Români, că în politică recunoștința

nu joacă rol» — și aici autorul arată cum, după un războiu glorios și după un ajutor prețios dat Rusiei, România fu silită să cedeze Basarabia.

«În 26 Martie, 1881, România se proclamă regat și Principele ei se intitulă *Regele Carol I.*

Drept semn că România, întocmai ca Germania, și-a dobândit o pozițiune între națiuni nu prin decrete de majorități, ci prin sînge și prin fer, — coroana primului ei rege a fost făcută din oțelul unui tun luat de Români la Plevna.»

Precum se vede, scrierea domnului Miller nu este, după cum credeau unii, o monografie istorică, rezultat al unor cercetări speciale, ci se mărginește la o inteligentă grupare a faptelor, mai ales după rezultatele scrutărilor noastre istorice.

Gravurile din text sunt bine făcute și interesante. Notăm între ele mai ales câte-va reproducțiuni după Columna lui Traian, apoi monede moldovenești, chipurile lui Decebal, Mihail-Viteazul, Vasile Lupu, Matei Basarab s. a.

Alighi.

ȘCOALA ROMÂNĂ ÎN MACEDONIA

II.

Numărul școalelor noastre nu mai este cel de la început și nici n'a scăzut. Cu o populațiune de mai multe sute de mii, cu un buget suficient, într'un Stat unde toți factorii sunt nevoiți să te ajute, a da îndărăt este imposibil. Dar îmi veți spune: dacă numărul școalelor a crescut, numărul elevilor în fie-care școală de asemenea, atunci ce avem de tot țipăm contra direcțiunii școalelor de acolo? Răspunsul la această întrebare — întrebare pe care D-l inspector o face la toți cari se plîng de trista stare a școalelor — este dat de mulți și în multe feluri:

a). Cînd cine-va are un copil — spuneau niște Români dela Gopeș D-lui Margarit — cînd îl crește cu multă îngrijire, îi dă tot ce poate să i fie de folos și-l ferește de ce poate să-i strice, atunci copilul crește și se dezvoltă în mod normal. S'au văzut de multe ori copii debili, cari printr'o bună îngrijire au căpătat în cele din urmă dezvoltarea cerută. Și de cite ori nu se întîmplă ca copii sdraveni să încapă pe mîna unei mame vitregi, copilul se poate să nu moară și crește, dar poartă într'însul indicele maltrărilor ce a îndurat.

b). Iar niște Români dela Mulovișta îi răspundeau ast-fel: cînd cine-va dispune de un capital și

l lucrează, acest capital de cele mai multe ori produce; dar pe cînd la unii produce foarte puțin, la alții produce foarte mult.

Ei bine, chestiunea noastră sub actuala direcțiune se află tot-d'auna în partea negativă. Nu trebuie să comparăm starea actuală cu cea de acum treizeci de ani, ca să vedem progresul, ci cam ce fel erau să fie școalele acum sub o conducere potrivită scopului lor.

În afară însă de ce este vizibil pentru toți în dezvoltarea chestiunii noastre naționale, Domnul Mărgărit are ceva la care nu pătrund decît razele *Roentgen* ale oamenilor noștri politici. Iată ce mi spunea, nu de mult, un politician apreciat în trebile Românilor din Macedonia:

«Acuzațiunile Domniilor Voastre sunt prea puțin însemnate pe lingă succesele ce obține Domnul Mărgărit acolo. Cum considerați Domnia Voastră faptul, că Domnul Mărgărit a reușit să aclimatizeze printre Români mai cu vază din Macedonia ideea catolicizării, ca să vă scape de asimilarea cu Grecii, Bulgarii și cele l'alte naționalități toate ortodoxe?»

Zadarnic am căutat să-l conving, că Domnul Mărgărit nu este în buni termeni cu nici un Român de frunte de acolo și că a propune nu *catolicisarea*, dar numai *unirea*, ar fi a îngropa pen-tot-d'auna chestia noastră națională. În afară de fanatismul devoților, Românii macedoneni mai au un fel de recunoștință cătră ortodoxism care i a scăpat de multe persecuțiuni din partea stăpînitorilor lor.

Și mi-a mai spus și alte succese. «Dar nu ți se pare însemnat lucru, adăuga D-lui, scutirea Românilor din Tesalia de la birul ce-l datorau Statului turcesc?»

Pentru a înțelege această întrebare trebuie să spui cîte va cuvinte despre felul traiului Românilor de la Pind.

Pe cînd cea mai mare parte a Românilor din Macedonia proprie se ocupă exclusiv cu comerțul, cei de prin Albania și de pe lingă Seres aproape numai cu agricultura, Românii de la Pind se ocupă peste tot cu vitele.

Felul acesta de viață al lor îi silește să urce vara la munte, iar iarna să coboare în vale. Ei bine, Tesalia era acea vale fericită unde Românii petreceau jumătate din viața lor.

Cedarea Tesaliei Grecilor a fost pentru Români o puternică cauză de înrăutățire a stării lor economice. Românii fiind obligați să plătească de două ori vama pentru vitele lor — toamna cînd intrau în Tesalia, Grecilor, și primăvara cînd

eșiau, Turcilor, — s'au ruinat multe familii, și cîți-va ani după cedarea Tesaliei s'au stabilit definitiv într'însa. Trebuie să o mărturisim, spre rușinea Grecilor, cari mai au și alte pretențiuni, că mănoasa Tesalie de pe vremea Turcilor, din cauza proastei administrațiuni astăzi a pierdut mult și Românii vor să o părăsească din nou.

Dacă însă se întorc și ocupă iarăș pămînturile lor din nainte, va trebui să plătească Statului birul pe timpul cît au lipsit. Scăparea Românilor de acest bir ar fi o adevărată binefacere și nu ne îndoim că M. S. Sultanul în generozitatea și mărinimia sa ar fi acordat și această binefacere Românilor, dacă nu o incurca D-l. Mărgărit cum a încurcat și pe acea a Episcopului.

Deși însă pînă astăzi populațiunea românească nu a fost scutită de acest bir, totuș în mulți dintre oamenii noștri politici este credința, că acest mare succes l'a obținut Domnul Mărgărit pe la 1890.

Cam supărat, politicianul de care am vorbit, mi a-mai adăogat: «Nu-i adevărat nici că Sultanul, pe deplin convins de fidelitatea poporului român, a dat unui trib nomad un ținut la frontierele sale dinspre Grecia? Mîhnit, i-am replicat că și aceasta nu e adevărat, și că bietii Români își plătesc chiriile lor acum ca și pînă la 1890.

Cu toate că adevărul supără, trebuie să-ispunem. Rezultatul, la care am ajuns dupe 40 de ani de propagandă, este foarte slab, și putea să fie foarte bun. În Turcia însemnăm mai puțin de cît ori-care altă naționalitate, dar cum s'a procedat nu putea să iese alt-fel. Se pare, cu oarecare bunăvoință, că linia de conduită pînă acum ne-a fost «să impunem poporului prin autorități.»

Acest procedeu mi se pare că nu e cel nemerit. Bulgarii, cari pe lingă Români, în Macedonia sunt ca sătenii pe lingă orășeni aici, au cerut drepturi și le au obținut și noi să așteptăm să ni le impue Statul? Turcii, în momentele de față, nu au ceva mai bun de făcut de cît să se ocupe cu obligativitatea culturii limbii românești?

III

Dar eu ași fi putut spune, că direcțiunea școalelor române din Macedonia este încredințată unui inspectorat, care are sub dînsul doi sau trei revizori, că avem un liceu complet la Bitolia și două gimnazii, unul la Ianina și altul la Berat;

că la Crușova este un gimnaziu în formațiune; că s'a obținut deja autorizația pentru o școală română de comerț la Salonice, că avem mai multe zecimi de școli primare de băieți și de fete, și că unele din ele sunt foarte bine populate și mărturisesc, dacă n'ași fi avut credința că numai cunoscându-se un rău se poate înlătura, ași fi cruțat cetitorilor acea amărăciune pe care prietenii mei și eu o gustăm de atita amar de vreme.

Da, este foarte adevărat că în buget sunt trecuți un inspector, retribuit cu o mie și cite-va sute de Lei lunar, și doi revizori cari de la începutul acestui an — cât am putut să mă informez — capătă cite 300 Lei pe lună, dar ce fac ei? Cel d'întîiu n'a vizitat școalele de 80 zile, iar cei din urmă fac revizii în genul lor. Așa d-l Ciuli a făcut o revizie la Gopeși, cînd eu eram la Bitolia. În ce a constatat acea revizie? Într'o noapte petrecută în casa unui biet institutor. Și să nu le dai dreptate Românilor cînd îți zic: «Domnule, ne-am plîns contra d-lui Mărgărit, care, cel puțin, stă la Constanti-nopol, și ne-a venit Ciuli care ne necinstește satul.

Dar, în definitiv, să nu ne ocupăm de niște revizori cari, îndoială este, dacă pot figura *cu multumitor succes* printre institutori. Vreți să cunoașteți și studiile actualilor doi revizori: unul este eșit dintr'un seminar catolic din Albania, iar cel-l'alt e absolvent a trei clase primare de la școala română din Vlaho-Clisura, și să nu le faceți insulta a-i crede autodidacți, dar îi puteți considera ca cele mai înconștiente instrumente ale Domnului inspector:

Și acum trecînd de la căpetenii la esențialul lucrului, la licee și școli, nu mă voi ocupa mult de cel din Bitolia, unde soarta poate îmi rezervă onoarea de a figura iar ca profesor.

Acest liceu a trecut prin toate fazele posibile prin care ar trebui să treacă o școală care este destinată să meargă d'andaratele.

a). Au fost programe în cari elevii aveau 37 ore pe săptămînă; li se predă, ca vai de ele, contabilitatea, limba italiană, limba greacă modernă, limba bulgară, și limba română nu;

b). N'au fost ani în cari programul să nu se fi schimbat de cel puțin atîtea ori, cite luni de curs;—Trebuie a se ști că școalele încep în urma unui aviz din partea Inspecțiunii, și acest aviz venea cînd la jumătatea lui Octombrie, cînd la începutul lui Noembrie, dar nici odată în luna lui Septembrie.

c). Au fost cazuri cînd stau profesorii fără elevi și alte ori cînd erau elevi și n'aveau profesori.

De internatul de pe lîngă acest liceu nu vorbesc, căci din cele de mai sus chiar se vede, că nu e decît o instituțiune rău organizată.

Despre cele două gimnazii mi se pare că oricine își va forma ușor tabloul lor, știind că Românii s'ar crede fericiți cînd le ar vedea măcar în halul celui din Bitolia.

În privința personalului didactic cel mai puțin infamant termen ce ași putea întrebuința este «*nu e vina lor.*»

Crist Otto.

(Articolul final în No viitor)

VIZITA CONTELUI DE GUBERNATIS ÎN CAPITALĂ

Contele Angelo de Gubernatis, distinsul literat al Italiei care petrecu o săptămînă în capitală, a fost primit de toate clasele societății noastre cu deosebită distincțiune și cordialitate.

În cursul săptămînii nenumărate persoane din societatea capitalii și-au manifestat, întrun fel sau altul, simpatia și venerațiunea lor pentru ilustrul fiu al Italiei și devotatul amic al poporului român.

D. de Gubernatis a făcut ast-fel cunoștința multora din oamenii noștri politici, literați și savanți.

Vizitînd cite-va din instituțiunile de cultură din capitală, d-l de Gubernatis și-a exprimat pre-

tutîndene admirațiunea sa pentru progresele pe cari le-a realizat patria noastră în scurtul timp de cînd a ajuns și ea stăpînă pe destinele ei.

CONFERINȚELE

D. de Gubernatis a ținut la Ateneu, cu un deosebit succes conferințele anunțate. În cea dintîi (Marți) conferențiarul ne-a zugrăvit, în limba dulce și sonoră a Italiei, citeva din puternicile individualități femeiești ale patriei sale în epoca Renașterii. În a doua conferință, după ce a arătat relațiunea ce există între concepția *raiului* din *Divina Commedia* lui Dante și între legenda Inzilor despre această lume de apoi, conferen-

fiarul a citit câteva părți din cîntecile Comediei Divine (mai ales din *Il Paradiso*).

Joi seara comitele de Gubernatis a ținut ultima sa conferință care trata despre rolul națiunii române în rassa latină.

Conferențiarul, după ce stabilește covârșitoarea putere de asimilațiune etnică a Romanilor și arată că această forță a rămas Românilor moștenire, insistă mai ales asupra conștiinții de *romanitate* ce s'a păstrat cu atîta tenacitate în poporul descendent din încrucișarea Romanilor cu Dacii.

D. de Gubernatis declară, că dacă el și mulți alți reprezentanți ai națiunilor latine din Occident sunt *filo-români*, este pentru că ei privesc în Români nu numai pe Latinii de la Dunăre, ci un puternic factor al civilizațiunii moderne în Valea Dunării și în Balcani.

Conferențiarul admite toate curente de culturii moderne, dar tocmai din această cauză el nu înțelege tendințele unei certe civilizații care vrea să se impună prin violență, cum sunt d. p. tendințele de maghiarizare față de Români din Transilvania. Conferențiarul avînd o puternică credință în progresul civilizațiunii, este convins, că poporul românesc care se identifică cu atîta succes cu adevărata cultură modernă, va triumfa în cele din urmă și va reuși astfel a-și împlini menirea sa de a fi trăsătura de unire culturală între Occident și Orient.

D. de Gubernatis termină istorisind o legendă ce s'a păstrat în Italia despre *fica unui rege al Daciei*.

Legenda spune că o prea frumoasă fată a unui rege dacic, după ce ajunsă în robie străină fu mutilată de ambele sale brațe de către dușmanii tatălui ei. Tatăl ei moare, dar un prinț străin prinde simpatie pentru nenorocita fată, o eliberează și după ce o ia de soție chiamă niște doctori indieni cari izbutesc, prin miraculoase alifii, să redea fetii ciunge brațele sale Tunete de aplauze sublineau desvoltările atît de amabile și interesante ale conferențiarului.

BANCHETUL

Vineri seara a avut loc, în sala Otelului de Bulevard, banchetul dat de Liga Culturală în onoarea d-lui de Gubernatis.

Rar s'a văzut în capitală un banchet atît de bine organizat. Au participat la el 82 de persoane. Drapelele Italiei și ale României ce împodobeau sala, fracurile domnilor și elegantele

toaile ale damelor, dădeau un tablou estetic și distins.

La ora 8 sosește d-l de Gubernatis cu amabila sa fiică, d-șoara Cordelia, care purta un prea frumos costum național românesc ce-i fuse oferit din partea Ligii, — și sunt primiți în sunetele imnului național italian și în salvele de aplauze ale asistenților.

După ce d-l V. A. Ureche și d-l Periețeanu-Buzău presentară Contelui pe persoanele cari n'avuseră încă onoarea de a-i fi cunoscute, se servește masa.

În timpul mesii muzica regimentului de geniu cîntă alternativ melodii italiene și române. La șampanie d. V. A. Ureche deschide seria toasturilor, închinînd paharul în sănătatea MM. LL. Regelui și Reginii.

Imediat se ridică d. C. Esarcu și poartă un toast în sănătatea MM. LL. Regelui Umberto și a Reginii Margherita.

Ambele aceste toasturi fură ascultate de către asistenți în picioare, și acoperite de frenetice aplause.

D. Ureche se ridică din nou, și spune că acum trei ani, cînd întreg neamul românesc urmărea cu nespuse revoltă sufletească peripețiile monstruosului proces al Memorandului ce se desbătea la Cluj, d. de Gubernatis îi trimise o scrisoare de călduroase simpatii pentru cauza poporului românesc.

După ce d. Ureche dă cetire scrisorii, arată cum din momentul ce a primit acel semn de încurajare pentru Români, numărul amicilor cauzei noastre naționale a crescut. Terminând, d-l Ureche presintă d-lui de Gubernatis, în numele Ligii și între aplausele celor de față, o pană de aur.

Foarte emoționat, contelé de Gubernatis se ridică și zice:

Iubiți frați, vă cer să aveți puțină indulgență, dar și puțină îndurare pentru mine. Sunt cîteva zile de cînd mă găsesc între Români și trec din emoție în emoție.

Ceea-ce spuse d. Ureche la adresa mea mă pătrunde pînă în fundul inimii. Vă rog, prin urmare, să mă iertați dacă în cuvintele mele se simte oare-care tulburare pe care n'o pot ascunde.

E mai mult timp de cînd mi-am dat, sau mai bine de cînd am primit o misiune. Era ca o voce interioară care mi zicea:

«Din micul tău Piemont ai văzut puțin

cîte puțin mărindu-se patria ta, dar mișcarea lumii latine nu acolo se va opri.»

Și apoi dincolo de Italia am simțit că sufletul meu îmbrățișează mișcarea lumii latine cu acea simpatie de care s'a resimțit întreaga mea operă.

Mărturii de simpatie am primit cam de pretutindeni.

Intr'o zi în Franța, un mare scriitor, o femeie, Daniel Sterne, îmi zicea glumind că scrierile mele au să fie gustate mut, de femei, și adăoga: «Scumpul meu Gubernatis, dacă ar trebui să definesc așa zice că ești un bun fir conductor internațional.» Și era adevărat. Acolo unde găsesc un curent favorabil merg înainte. Am parcurs multe țări, dar curentul electric cel mai cald, cel mai animat l'am găsit aci în România. Nu este dar de mirare ca sufletul meu să-și zică astăzi, că avea o presimțire că petrecerea mea între d-voastră are să-mi fie unul din momentele cele mai frumoase ale vieții mele. (Aplause).

Mă simt acoperit de onoare, simt că datoria mea către România este de a-i arăta sentimentele mele de sinceră recunoștință și admirațiune și încă mă simt îndatorat către dînsa pe cît cuvîntul meu îi poate fi util.

Am simțit azi că frații Italiei sunt mai numeroși decum s'ar fi crezut, și că la olaltă ei sunt și mai călduroși de cît se presupunea. (Aplause).

Se presupune de departe că limba română ar fi o limbă coruptă, se crede că în această țară nu există nimic bine definit. Nu am găsit nimic nehotărit în această țară. Totul îmi pare așa de clar, așa de pur, așa de înalt! România este într'adevăr un larg curent de civilizație.

Domnilor, eu am venit aci și m'am convins că viitorul Peninsulei Balcanice este asigurat, pentru că tot ca și în Italia, unde mișcarea a pornit de la Nord, asemenea și în Peninsula Balcanică tot de la Nord

va porni mai curînd sau mai tîrziu acea mișcare de idei de regenerare și de progres. (Aplause frenetice).

Eri am avut plăcerea de a insista asupra caracterului esențial latin al poporului român, dar cum am mai spus-o, ceea ce caracteriză popoarele latine este mai ales puterea lor de asimilare.

Ei bine, din punctul acesta de vedere îmi pare, că în Peninsula Balcanică României sunt aceia cari au știut mai bine ca celelalte popoare să asigure mișcarea ideilor europene.

În această peninsulă, mai ales Români; sunt animați de un spirit foarte larg. Toate celelalte popoare sunt stăpînite de vederi mai puțin largi—poate din motive istorice.

Nu cunosc în destul, și o regret, pe țaranul român, dar știu că clasele conducătoare din București, guvernul României civilizate, au foarte mare încredere în virtuțile acestui popor și că acești conducători spirituali lucrează neîncetat ca să-i amelioreze soarta.

Dar cea mai mare încredere, cea mai mare speranță mi le dă progresul extraordinar al mișcării intelectuale în această țară, a cărei renaștere printre națiunile civilizate datează numai de cîte-va decenii. Acest progres este datorit glorioșilor strămoși ai Patriei române; este datorit lucrării neîncetate de astăzi; el este datorit sentimentului vostru patriotic, așa de puternic.

Grație acestei uniri a tuturor sufletelor române într'o singură și aceeaș cugetare, grație patriotismului reprezentat, mai cu deosebire prin Liga Română, care astăzi m'a chemat la banchetul ei, toate ideile cari se agită în această țară merg în aceeaș direcțiune: ele merg înainte.

Am vizitat școlile, Academia, Universitatea. Am fost oaspetele Ateneului. Am găsit pretutindeni la acest popor tînăr semnele netăgăduite ale unei puternice renașteri.

Fie ca aceste semne să inspire și o mai mare încredere în puterea civilizațiunii românești. Cit pentru mine privesc cu încredere în viitorul acestei națiuni privilegiate (Aplause).

Astăzi ați pus pe pieptul meu «Steaua României». Până aci o priveam de departe. Acum când o port lângă inimă mă va inspira mai mult ca să fac cea ce doresc și cea ce dătoresc națiunii române. (Aplause).

Mi s'a oferit o pană de lebedă. Aceasta însemnează că este curată. Dacă în viața mea de scriitor am avut un orgoliu, este că tot-d'a-una pana mea a fost curată. (Aplause).

Dar fiind-că pana de lebedă s'a transformat în pană de aur, rog pe Dumnezeu să mă inspire ca să pot scrie cu ea tot binele pe care-l cuget despre România, pe care o iubesc. (Aplause prelungite.)

Au mai vorbit apoi d. Petre Grădișteanu pentru rașsa latină, d. Delavrancea pentru Italia, d. Dișescu tot pentru Contele de Gubernatis, d. Sihleanu (în italienește) pentru d-șoara de Gubernatis, d. Valerian Urseanu (tot în italienește), d. Colonel Obedeau pentru armata italiană.

D. de Gubernatis iea încă odată cuvîntul, (de astă dată în italienește) și zice, că fiindu-i dat să auză două discursuri în limba sa, ține să-și exprime și el în limba sa națională mulțumirea ce o simte pentru bunele sentimente ce i-au fost exprimate. Vorbitoarea accentuează că în Italia este multă

genialitate, sunt multe porniri spre idealitate, dar un lucru le-a lipsit Italianilor: conștiința înrudirii lor cu poporul român.

Dar tocmai natura lor idealistă obligă pe Italiani a-și aduce, mai adeseori ca în trecut aminte de Români.

Oratorul termină în aplause generale, zicînd că entuziastele manifestări de simpatie ale Românilor pentru Italia fac, ca și numărul îndatoririlor pe cari le au Italianii față de Români să crească.

După acest discurs, și în urma unei dorințe a d-lui de Gubernatis toți comesezii iscălesc apoi numele lor într'un album al ficii d-sale.

În timpul acesta vorbește d. C. F. Robescu, primarul capitalii, rugînd pe oaspe să transmită Romei, cetății eterne, salutările capitalei române. Mai vorbesc apoi domnii Barbu Păltineanu, Stroe Belloescu ș. m. a.

Abia la ora 12 din noapte se sfîrșe această frumoasă și atît de animată serbare de înfrățire italiano-română.

*

A doua zi, Sîmbătă dimineata, d. de Gubernatis a plecat, însoțit d. Ureche, la Sinaia, de unde poimîne își va continua călătoria la Roma.

Cu toate că banchetul durase pînă spre unu din noapte și cu toate că ora plecării era destul de matinală, totuș un mare număr de persoane din societatea capitalei venise la gară să-și ia rămas bun de la acest distins filo-român.

D. de Gubernatis spunea că duce cu sine cele mai bune impresiuni despre țara și poporul românesc, și cele mai plăcute amintiri despre petrecerea sa în mijlocul nostru.

CRONICA GENERALA

ASIMILAȚIE ȘI REASIMILAȚIE

Un Ungur, d. *Dr. Kálmán Demkó*, muncit de febra politicii de maghiarizare, a lansat o broșură sub titlul «*Asimilație, reasimilație și politică culturală maghiară.*»

Autorul dovedește, că elementul român din Ardeal pustiște pe cel maghiar: îl românizează.

Pe baza statisticelor oficiale de la 1881 și de la 1890, autorul susține, că în acest interval de 10 ani «*80.612 de Maghiari de religiuinea greco-catolică*» ar fi devenit *Români*.

Tot în acest timp 37.017 Slavi s'ar fi făcut Maghiari — ceea ce autorul numește *reasimilație*, pentru că el presupune că acești Slavi maghiarizați ar fi fost *Maghiari* înainte de a fi

Slavi și astfel după ce ar fi purtat un timp mantaua Slavisimului, acum, grație stăruințelor Statului, ei iarăș s'ar fi făcut Maghiari. Curat; par-că sentimentele naționale ar fi un fel de ceară, pe care o modelezi de azi pe mine.

Cauza, că «*Maghiarii greco-catolici*» se românezează atât de repede este, după autor, că ei se găsesc în comunitate religioasă cu Românii, iar limba bisericii fiind cea română, natural că Maghiarii sunt asimilați de către Români.

Firește că argumentațiunea d-lui *Demkó* e trasă de păr, pentru că acei «*Maghiarii greco-catolici*» sunt *Români*, cari locuiesc în comune, a căror preponderantă majoritate de locuitori e alcătuită din Maghiari; și în asemenea împrejurări acești Români învățaseră mai de mult ungurește iar în timpul din urmă, deșteptându-se și în ei *conștiința națională*, ei încep a se afirma drept ceia ce sunt: drept *Români*.

Vorba e însă, că d. *Demkó* caută nod în papură spre a legitima proceduri de «*reasimilație*», adică de *maghiarizare*. El propune deci, ca pe seama acestor Români greco-catolici cari știu și ungurește să se *introducă limba maghiară drept limbă bisericască*.

Ziarele ungurești, cari comentează în mod foarte simpatic propunerea autorului, speră, că nu se va găsi un singur membru în corpurile legiuitoare din Pesta, care să îndrăznească a se opune, când ministrul de culte ar cere creditele necesare pentru întemeierea acestei comunități greco-catolice maghiare.

MAGHIARII ÎN CONTRA «AGITAȚILOR ROMÂNE» DIN STRĂINATATE

În No. 7 al revistei noastre am reprodus articolul «*Alsația și Transilvania*» publicat de d. *Paul Eduard Decharme* în revista «*La Paix par le Droit*». Acest articol i-a exasperat pe Unguri și ziarele lor ne aduc știrea, că grupul interparlamentar maghiar, în ultima sa ședința, s'a ocupat de aceasta nouă pornire «a Românilor» de a alarma presa străină cu chestiunea Transilvaniei. Generalul *Ghiczy*, membru al acestui grup, a atras atenția colegilor săi asupra faptului că asociați-

nea păcii iarăș atacă, prin organul său «*La Paix par le Droit*», pe Unguri. Generalul unguresc, dureros impresionat de aceste «violente și incalificabile» atacuri, a făcut apoi propunerea, ca Ungurii să se adreseze domnului *Frederic Passy*, rugându-l să intervină, ca aceste agitațiuni în contra hegemoniei maghiare să înceteze. D. *Pázmándy Dénes*, celebrul cavaler fără frică și prihană în cruciada de maghiarizare, a declarat cu această ocazie, că din nou are să ia «ofensiva în contra agitațiilor naționaliste ale Românilor în presa străină.»

Să poftescă d. *Pázmándy*, pentru că cu cât «ofensiva» va fi mai ungurească, cu atât defensiva are să fie mai elocventă și lumea mai curînd se va putea *convînge* de care parte este adevărul și dreptatea.

ROMÂNII ȘI SAȘII

Ziarul *Deutsches Volksblatt* din Viena discută, în unul din numerile sale din urmă, discursul pe care l'a rostit deputatul *Werner* în Camera maghiară și despre care luasem și noi mai deunăzi notiță.

Ziarul vienez zice între altele: «Ungurii nu se mulțumesc a atenta la existența națională a Ne-Maghiarilor, ci țin a-i ațîța pe acești din urmă între sine. Așa ținu mai deunăzi deputatul *Werner* (1) un discurs maghiar-șovinist, arătînd cât de mult se înmulțesc Români în Transilvania și că ar fi de dorit, în interesul poporului maghiar ca *Sășii să nu cedeze atacului* (1) *românesc. Kronstaedter Zeitung*,—ziar săsesc din Transilvania,—face la acest discurs următoarea observație: Dar să cedăm în fața *atacului maghiar* ar fi să fie o *datorie patriotică*? Și apoi ce va să zică «*atac românesc*»? Că Români se înmulțesc în proporții mari? Pentru multe comune săsești aceasta înmulțire este negreșit tristă, *dar nici un om cu minte nu va face Românilor o imputare din aceasta cauză*. Însă în nici un caz acest fel de «*atac*» nu amenință pe poporul săsesc în măsura în care-l amenință manevra Maghiarilor care într'adevăr constituie un atac. Pînă astăzi nu am auzit, că familii săsești ar fi fost

românizate, dar că ele se maghiarizează, aceasta se întâmplă tot mai des, pentru că Maghiarii sprijinesc și remunerează renegatismul, cită vreme Românii nici-odată nu au făcut încercarea a se întări pe aceasta cale.»

Ziarul vienez, după ce mai dă seamă despre un discurs al unui domn *Groiss* (tot *Sas renegat*) care cerea măsuri represive în contra institutelor *românești* și pe de asupra ștergerea *legii naționalităților*, încheie zicind: «Par-că legea de naționalități ar fi împiedicat maghiarizarea! Par-că nu știe fiecare copil în Ungaria, că această lege nu există decît pe hirtie!

Maghiarii vor astfel să șteargă—și ultima aparență a dreptății și țin să erijese brutalitatea la înălțimea unui principiu de guvernămînt în Ungaria!»

IARĂȘ UN PROCES MONSTRU

La 27 Februarie s'a desbătut la tribunalul din Arad un proces monstru în care au fost *împricinați nu mai puțin de 54 țărani români* de la Săvirșin, din Banat.

Acuzațiunea ridicată de procurorul maghiar în contra acestor țărani, s'a făcut pentru o pretinsă *rescoală*.

Subprefectul de la Radna-Lipova (pe valea Mureșului), a denunțat la 9 Aprilie a. t. ministerului său, că Românii din co-

muna Săvirșin s'ar fi «*resculat*», în consecință el ceru putere armată spre a înăbuși «*rescoală*».

În urma acestei denunțări o sotnie întreagă de jandarmi ungurești a năvălit în Săvirșin, arestînd și torturînd în mod înflorător aproape pe toți frunțașii satului. Arestații au fost apoi escortați între baionete în pușcăriile de la Arad.

Cercetările ulterioare însă au dovedit că nu e vorba de «*rescoală*», și astfel justiția maghiară a transformat motivul acuzațiunii în «*violență față de persoane private*.»

Toată gălăgia ce-o face justiția maghiară cu acest proces a pornit din «*inițiativa*» unui notar păcătos care ținea să siluiască pe consilierii comunali din Săvirșin să instaleze mai multe lămpi pe stradele satului, de cîte voiau aceștia. De aici certuri și, negreșit legitime, protestări din partea locuitorilor români în contra «*reformelor*» fantastice și costisitoare ale notarului ungur. *Înpotrivirea* aceasta a țăranilor români, de a face hotărîrile lor atîrnătoare de la chefurile notarului maghiar, i-a dus, sub domnia «*justiției ungurești*», în pușcăria preventivă și pe banca acuzaților!

I N F O R M A Ț I U N I

În urma fuzionării celor două Secțiuni de București ale Ligii, Duminecă, 23 Februarie, c. s'a făcut, cu unanimitatea voturilor exprimate, alegerea unui singur comitet al Secțiunii de București.

Au fost aleși domnii: *Demetriescu Anghel*, *Bibicescu I. G.*, *Boambă G. I.*, *Bursan G. G.*, *Cozăcescu Nicolae* și *Perietzeanu-Buzău St.*

Intruniți în ședință, membrii noului comitet și-au constituit, în unanimitate, următorul birou: *Președinte*, d. St. Perietzeanu-Buzău, *Vice-Președinte* d. Anghel Demetriescu, *Secretar* d. G. G. Bursan, *Casier* d. G. I. Boambă.

*

La alegerile de deputați din Bucovina au

reușit pînă acum următorii candidați români: domnii *Baron de Hurmuzachi*, *Lupul* și *Dr. George Popovici*.

*

D. *Francisc Toula*, cunoscutul geolog austriac care a vizitat anul trecut munții noștri, a ținut la 17 Februarie, în Societatea pentru respîndirea cunoștințelor naturale, («*Verein zur Verbreitung naturwissenschaftlicher Kenntnisse*») din Viena, o conferință cu următorul subiect: «*O călătorie de studii geologice în alpii transilvăneni ai României*». Această conferință a fost apoi publicată în ziarul vienez «*Deutsche Zeitung*», în două numere consecutive.

*

Societatea maghiară de etnografie a luat deciziunea să publice o serie de scrieri etnografice. Seria aceasta va fi inaugurată printr'o scriere a d-lui Adolf Strauss asupra originii și a moravurilor Bulgarilor. Primul capitol al acestei publicații expune, precum ne spune *Revue d'Orient*, o nouă teză, după care Bulgarii și Maghiarii ar fi format odinioară o singură rasă, așa că cuvântul *Balgar* ar fi sinonim cu *Magna Hungaria*—*Bol-Ugaria*.

Am înțeles!

Nu știm însă dacă vor fi înțeles și vecinii noștri Bulgari cam unde vizează și cam ce visează Ungurii, căutând a restabili,—deocamdată «istoricește»!—ideia unei *Magna Hungaria* de care s'ar fi ținând și Bulgaria de astăzi!

În orice caz e delicată atenția pe care o manifestă Maghiarii față de «frații» lor Bulgari!

Cu chipul acesta te pomenești, că Ungurii au s'o ia pe tonul «unității naționale maghiare — cu Bulgarii»!.....

*

Consiliul Comunal al Capitalei a luat o hotărâre în scopul de a accelera construirea de case pe noile bulevarde și în alte strade din nou deschise. Consiliul a hotărât, că persoanele cari vor cumpăra terenuri de clădire ce aparțin comunei, vor beneficia de următoarele avantagii: cumpărătorii vor putea plăti prețul de cumpărare în patru anuități egale, dintre cari una va fi achitată în momentul adjudecării, iar celelalte la finea fie-căruia din cei trei ani. În timpul acestor trei ani cumpărătorii nu vor plăti comunei nici o dobândă pentru suma restantă. Cu chipul acesta multe persoane posedând un mic capital vor putea cumpăra un loc de clădit și vor putea ridica pe el un imobil productiv, cu ajutorul fondurilor pe cari Creditele le înaintează persoanelor ce vor să clădească. Se speră, că cu mijlocul acesta construcția de case, și prin ea înfrumusețarea Capitalei, vor lua un nou avânt.

*

În bugetul ministerului de domenii sunt prevăzute sumele necesare pentru următoarele creațiuni.

1) *O școală de lăptărie* pentru care vor fi afectate 70.000 Lei. Această școală va forma o dependentă de ferma-model Laza. Pentru în-

ceput ea nu va avea decât 15 elevi și va fi deschisă timp de 7 luni pe an. 2) *O școală de horticultură*, care va fi instalată lângă pepiniera Istrița Petroasa, și care va costa 15.000 Lei. 3) *O școală practică de irigațiune și drenaj* pentru care vor fi afectate 25.000 Lei. Ea va fi instalată lângă ferma-model Studina. În fine se va înființa o a treia fermă-model în părțile muntoase, la Cașin, lipsite pînă acum de asemenea stabilimente de instrucție agricolă.

*

În Sofia se va inaugura în curînd un Muzeu comercial *rusesc*, instalat acolo de către Compania rusă de navigație și de comerț. Precum se vede din firma lui, «Muzeul» acesta se va ocupa exclusiv cu vînzarea produselor industriale *din Rusia*.

*

Pentru anul 1890 este proiectată o expozițiune sîrbească de etnografie în Belgrad. Obiectele ce se vor expune aci vor constitui apoi materialul necesar, care să serve înființării unui *Muzeu. Etnografic*.

*

«*Reuniunea femeilor române din Sibiu*» și-a modificat statutele sale în sensul de a putea înființa *o școală pentru economia și industria de casă și o școală normală (preparandie) pentru sexul femeiesc*.

În acest scop *Reuniunea* organizează o loterie de obiecte de valoare și face apel la publicul românesc a sprijini scopul nobil al Reuniunii contribuind cu obiecte pentru loterie. Apelul publicat în ziarele de peste munți, este iscălit de d-na *Maria Cosma* și d-l *Dr. Nicolae Vecerdea* din Sibiu.

*

Eruditul ungar *Sebestyén* a ținut la Budapesta o prelecțiune, în care a susținut că *Secuii* din Ardeal, al căror nume și el îl traduce cu *păzitor de graniță*, sunt urmașii *Cabarilor* și că abia sub Ștefan-cel Sfînt au fost așezați pe locurile pe care se află acum.

Se știe că mulți învățați aduc pentru prezența Ungurilor în Ardeal o dată mai veche.

